

- diss. ... kand. psikholog. nauk. / N. Ye. Veraksa. – Moskva : NII doskolnogo vospitaniya APN SSSR, 1977. – 20 s.
2. Kononko O. L. Vychovuiemo sotsialno kompetentnoho doshkilnyka : navch.-metod. posib. do bazovoi prohr. rozv. dytyny doshk. viku "1a u Sviti" / O. L. Kononko. – Kyiv : Svitoch, 2009. – 208 s.
 3. Krutii K. Proektuvannia osvithnoho prostoru doshkilnoho navchalnoho zakladu yak umova rozvytku zdibnosti dytyny [Elektronnyi resurs] / K. Krutii. – Rezhym dostupu : <http://www.ukrdeti.com/nauka.php?ar=1>.
 4. Leontev A. N. Obraz mira / A. N. Leontev // Izbr. Psikhologicheskie proizvedeniya : v 2 t. – Moskva, 1983. – S. 251-261.
 5. Mukhatska B. Stymuliuvannia piznavalnoi aktyvnosti ditei u dytiachomu sadku : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.08 / Bozhena Mukhatska ; nauk. kons. L. V. Artemova ; Natsionalnyi pedahohichniy universytet imeni M. P. Drahomanova. – Kyiv, 2001. – 41 s.
 6. Obukhov A. Istoricheski obuslovlennye modifikatsii obraza mira / A. Obukhov // Razvitie lichnosti. – 2003. – № 4. – S. 51-68.
 7. Osorina M. V. Sekretnyy mir detey v prostranstve mira vzroslykh / M. V. Osorina. – SPb. : Piter, 2011. – 368 s.
 8. Problema vospriyatiya prostranstva i vremeni / pod. red. B. G. Ananeva i B. F. Lomova. – Leningrad, 1961. – 212 s.
 9. Smirnov S. D. Psikhologiya obraza: problema aktivnosti psikhicheskogo otrazheniya / S. D. Smirnov. – Moskva : MGU, 1985. – 232 s.

Holota Nataliya. Environment as a mean of space and time perception by pre-school children.

The formation of the image of the world occurs in preschool childhood, thanks to the impressions that children receive through an adult and communication with him and then through the independent developing of the surrounding world. Perceiving surrounding world in its multidimensionality and variety the child builds a certain picture of the interrelationships between objects and phenomena of the surrounding reality, the properties of any perceived objects and images. Covering all areas of the child's interaction with the environment, orientation in time and space creates conditions for its comprehensive development, in particular, the formation of a worldview, self-consciousness, and, therefore, is an important condition for the process of socialization. The most fully organized cognitive process for children takes place in pre-school educational establishment, which provides personally oriented, differentiated, individual, activity, integrated, modern approaches to the organization of child's life, aimed at the development of individual cognitive abilities of the child and provides a special attention to the process of the program the material mastering by children.

Keywords: preschool child, activity, space, time, spatial and temporal concept.

УДК 378.011.3-051:373.3:[004.775:005.336.2(045)]

Дрокіна А. С.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ОНОВЛЕННЯ ОСВІТИ

У статті розглядається одна ключових проблемудосконалення професійної підготовки педагогічних кадрів в умовах оновлення освіти. На основі провідних ідей Концепції Міністерства освіти і науки України "Нова школа. Простір освітніх можливостей" з'ясовано необхідність підготовки висококваліфікованих, конкурентоспроможних учителів початкової ланки освіти, здатних ефективно використовувати засоби інформаційно-комунікаційних технологій з метою оптимізації навчально-виховного процесу початкової школи. На основі наукових узагальнень педагогічних ідей і досвіду, визначено сутність інформаційної компетентності учителів початкової школи, обґрунтовано її значимість у їх майбутній професійній діяльності. У представленому дослідженні розкрито специфіку формування інформаційної компетентності у майбутніх учителів початкової школи в процесі їх фахової підготовки у педагогічному вищому навчальному закладі. З'ясовано, що сформована інформаційна компетентність вчителя

початкової школи є важливим показником його конкурентоздатності й професіоналізму, у тому числі готовності ефективно здійснювати професійну діяльність в умовах оновлення освіти.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, інформаційна компетентність майбутніх учителів початкової школи, оновлення освіти, підготовка майбутніх учителів початкової школи.

В умовах інтенсивних змін, що відбуваються в системі освіти, педагогічна діяльність стає все більш складною і багатогранною, зростають вимоги до якісних характеристик фахівців цієї сфери. Одним з найважливіших факторів, що впливають на успішну реалізацію новопосталих вимог, стає здатність і готовність педагогів працювати в нових умовах. З огляду на це держава вимагає суттєвого підвищення якості професійної підготовки педагогічних кадрів, у тому числі й учителів початкової школи.

У зв'язку з реалізацією положень Концепції "Нова українська школа" [4] виникають суперечності щодо існуючої політики держави у сфері освіти, освітніми потребами сучасних загальноосвітніх навчальних закладів та недостатньою гнучкістю освіти в педагогічних ВНЗ, унаслідок чого багато випускників виявляються неконкурентоспроможними.

Метою проведеного дослідження є аналіз процесу формування інформаційної компетентності майбутніх учителів початкової школи в умовах оновлення освіти.

Науковий та методичний інтерес представленого дослідження ґрунтується на основі дослідження концептуальних засад професійної підготовки педагогічних кадрів, що досліджували вчені О. Абдуліна, С. Данильченко, А. Кузьмінський, В. Сластьонін, С. Ткачук та ін. Фундаментальні основи оновлення системи професійної підготовки педагогів вищої школи висвітлено у працях І. Бондаря, Н. Гузій, Н. Протасової та ін. Науковий та методичний супровід упровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчально-виховний процес початкової школи детально розглядали науковці С. Колесніков, М. Левшин, Ю. Первін, А. Семенов, Б. Хантер та ін. Окремі питання формування інформаційної компетентності майбутніх освітян розглядали такі дослідники як Ю. Горишняк, Р. Гуревич, А. Івойлова, О. Кміть, О. Соколюк, К. Чорнобай та інші. Водночас, представлена проблема дослідження досі не буда розглянута вченими.

Основні положення щодо національної освіти й ролі педагогічних кадрів знайшли відображення у в основних документах, які визначають пріоритети освітньої політики України: законах України "Про освіту", "Про вищу освіту", "Про Національну програму інформатизації", "Про інноваційну діяльність", Державній національній програмі "Освіта" (Україна ХХІ століття), Державній програмі "Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці", Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Галузевій Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти, Концепції розвитку технологічної освіти в Україні, нормативних актів МОН України, що регламентують діяльність професійних педагогічних навчальних закладів. Зазначені документи відображають нові вимоги до структури змісту освіти й умов реалізації освітнього процесу, що передбачає кардинальну зміну процесу підготовки педагогів в умовах оновлення освіти. Представлене дослідження ґрунтується на реалізації Концепції державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти "Нова українська школа" на період до 2029 року [3].

У сучасному світі вміння мислити самостійно, спираючись на знання і досвід, цінується набагато вище, ніж володіння великим обсягом знань без додаткового вміння застосовувати ці знання для вирішення життєвих проблем. Саме тому якість освіти має бути направлено на вміння здобувати нові знання, застосовуючи їх в реальному житті, з формуванням нової системи знань, умінь і навичок, а також досвідом самостійної діяльності та особистої відповідальності учнів, тобто з сучасними ключовими компетенціями, які детально представлені у Концепції нової української школи. Варто зосередитись на головних компонентах Концепції, на які мають орієнтуватися вчителі початкової школи:

- 1) новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної

самореалізації в суспільстві; 2) орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм; 3) наскрізний процес виховання, який формує цінності; 4) педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками [4, с. 11].

Таким чином, сучасному педагогу прийдеться працювати з молодим поколінням, готувати його до життя в сучасному постійно розвиваючомуся інформаційному суспільстві, а це означає, що педагог неодмінно має бути спроможним ефективно вирішувати професійні завдання в умовах інформатизації освіти, а головне – гнучко реагувати на інноваційні зміни в освітній сфері та впевнено реалізовувати будь-які напрямки інформатизації початкової школи. Саме тому провідною метою Концепції “Нова українська школа”, як і будь-якої освітньої реформи, є підвищення якості освіти. Що є одним із найвпливовіших чинників, що забезпечують якість початкової ланки загальної середньої освіти є адекватна підготовка педагогічних кадрів [4, с. 9].

Таким чином, можна стверджувати, що в умовах оновлення освіти роль учителя початкової школи трансформується, і тепер він буде не лише джерелом знань і єдиним наставником, а коучем, тьютором, модератором в індивідуальній освітній траєкторії дитини. З метою оптимізації навчально-виховного процесу вчитель початкової школи повинен найбільшою мірою використовувати ті можливості, які надають сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Безумовно, стає очевидним, що ІКТ можуть виявитися неефективними в початковій школі, якщо вчителі будуть не готові здійснювати пошук і відбір якісних програмних продуктів і грамотно застосовувати їх для вирішення конкретних дидактичних завдань.

Саме тому ефективність реалізації Концепції “Нова українська школа” безсумнівно залежить від *інформаційної компетентності вчителя початкової школи*. Проведений аналіз педагогічних джерел, присвячених суті інформаційної компетентності майбутніх педагогів різних напрямів освіти [1], [2], [5], [6] засвідчив широке розмаїття значень і дає підстави стверджувати, що досліджуване поняття достатньо складне, суперечливе й перебуває в процесі свого змістовного розвитку.

Інформаційну компетентність майбутнього вчителя початкової школи ми розуміємо як інтегративну особистісну якість особистості, що характеризується сукупністю наукових знань, умінь і навичок, сформованих в спеціально організованому освітньому процесі у педагогічному навчальному закладі; здатністю фахівця пристосовуватись до інноваційних змін в освітній сфері та впевнено реалізовувати будь-які напрямки інформатизації початкової школи; бажанням та умінням постійного самовдосконалення в сфері ІКТ.

Проведений аналіз педагогічних джерел дає підстави стверджувати, що необхідна спеціальна організація освітнього процесу студентів в процесі професійної підготовки, спрямована на формування інформаційної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

У межах нашого дослідження *формування інформаційної компетентності майбутніх учителів початкової школи* визначено як комплексний педагогічний процес, в основу якого покладено методику формування професійних знань, умінь, навичок та особистісних характеристик майбутніх учителів початкової школи, що формуються з використанням сукупності інформаційно-комунікаційних технологій під час навчання у педагогічному навчальному закладі.

У контексті нашого дослідження, стає очевидним, що професійна підготовка майбутніх вчителів початкової школи потребує оновлення навчальних програм, впровадження спецкурсів, тренінгів, спрямованих на формування у студентів знань, умінь та навичок щодо ефективного використання ІКТ в навчально-виховному процесі початкової школи в умовах оновлення освіти.

Безсумнівно, формування інформаційної компетентності майбутніх учителів початкової школи не може здійснюватися у межах однієї дисципліни. Ґрунтовний аналіз науково-педагогічної літератури та власний досвід дають підстави стверджувати, що

підґрунтям формування інформаційної компетентності вчителів початкової школи мають стати знання, уміння і навички студентів із дидактики, психології, фахових методик початкової школи та нових інформаційних технологій і технічних засобів навчання. Проте, на нашу думку, найефективнішим способом узагальнити загальнотеоретичні знання з вищезазначених дисциплін, і, на основі цього, максимальне розкриття специфіки використання ІКТ у професійній діяльності вчителя початкової школи, має бути впровадження спеціально розробленого спецкурсу, безпосередньо упровадженого на останньому році навчання майбутніх фахівців.

Також варто відмітити, що підвищенню інформаційної компетентності майбутніх освітян може сприяти спеціально розроблений комплекс тренінгових занять щодо використання ІКТ у навчально-виховному процесі початкової школи. Достатніми умовами успішного проходження таких тренінгів вважаємо високу мотивацію майбутніх учителів початкової школи та високу інформаційну компетентність викладачів-тренерів, що здійснюють навчання.

Обов'язковою складовою фахової підготовки майбутніх фахівців початкової ланки освіти є педагогічна практика, яка дає можливість студентам синтезувати теоретичні знання із практичним досвідом. Створюючи умови, максимально наближені до реальних умов подальшої професійної діяльності, педагогічна практика реалізує сприятливі передумови для "примірювання ролі справжнього учителя". Саме під час різних видів педагогічної практики майбутні учителі початкової школи мають можливість удосконалити свої знання, уміння та навички з питань ефективного використання ІКТ під контролем досвідчених викладачів-методистів.

Безсумнівно, формуванню інформаційної компетентності майбутніх учителів початкової школи сприяє науково-дослідна робота, що передбачає участь студентів у всеукраїнських і міжнародних олімпіадах та конкурсах наукових робіт, залучення до роботи у конференціях різних рівнів, "круглих" столах, семінарах тощо. Важливо зазначити, що науково-дослідну роботу студентів слід спрямовувати на розвиток системи інтелектуальних творчих якостей особистості: інтуїції; креативності, творчої уяви дивергентності мислення; оригінальності мислення; асоціативності мислення тощо. Результатом науково-дослідної роботи є розвитку майбутніх учителів початкової школи пізнавальних, творчих умінь, а також їх готовності орієнтуватися в інформаційному просторі, критично мислити.

Науковці зводяться до єдиної думки в тому, що інформаційна компетентність майбутніх учителів початкової школи формується в інформаційно-освітньому середовищі з використанням ІКТ (Інтернет, Web-технології, електронна пошта, електронні конференції, мережеві спільноти та ін.), а також в умовах безперервної самоосвіти. У своєму дослідженні О. Соколюк справедливо зазначає, що використання інформаційно-комунікаційних технологій в системі освіти змінює дидактичні засоби, методи і форми навчання, впливає на педагогічні технології, тим самим перетворюючи традиційне освітнє середовище в якісно нове – інформаційно-освітнє середовище [5]. З огляду на зазначене, можемо стверджувати, що в умовах постійно зростаючого науково-технічного прогресу інформаційно-освітнє середовище педагогічного вищого навчального закладу має неодмінно постійно удосконалюватися, урахувавши потреби сучасного суспільства.

Слід зазначити, що вагомим для нашого дослідження є проаналізований досвід таких дослідників як В. Бучельников, Е. Молчан, О. Ігнатьєва та ін., присвячених формуванню інформаційної компетентності викладачів вищих навчальних закладів. Всі вони зводяться до єдиної думки в тому, що інформаційна компетентність майбутніх фахівців будь-якої сфери діяльності буде формуватися лише за умови сформованої інформаційної компетентності професорсько-викладацького складу закладу освіти. Саме тому стає очевидним, що оновлення освіти неодмінно зумовлює необхідність постійного удосконалення інформаційної компетентності й викладачів вищої школи, оскільки саме вони виступають прикладом для майбутніх учителів початкової школи.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, на сьогодні інформаційна компетентність вчителя початкової школи є важливим показником його конкурентоспроможності професіоналізму, у тому числі готовності здійснювати професійну діяльність в умовах модернізації та інформатизації освіти. У рамках ефективної реалізації Концепції "Нова українська школа" інформаційна компетентність вчителя початкової школи виступає в якості вирішального чинника підвищення ефективності навчально-виховного процесу. Саме тому одним із завдань вищого педагогічного закладу має стати формування інформаційної компетентності майбутніх учителів початкової школи у процесі їх професійної підготовки.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів окресленої проблеми. Перспективним напрямом дослідницької діяльності вважаємо аналіз формування інформаційної компетентності майбутніх учителів у сучасному інформаційно-освітньому середовищі педагогічного закладу вищої освіти.

Використана література :

1. *Бесова О. Г.* Інформаційна компетентність як складова професійної компетентності майбутнього вчителя математики [Електронний ресурс] / О. Г. Бесова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – № 5. – С. 157-162. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2014_5_21.
2. *Гармаш С. А.* Інформаційна компетентність як основний компонент інформаційної культури студента вищого навчального закладу [Електронний ресурс] / С. А. Гармаш // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. – 2013. – Вип. 40 (1). – С. 69-73. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_40\(1\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_40(1)_15).
3. *Нова школа* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/Novyny%202016/08/21/2016-08-17-3-.pdf>.
4. *Нова українська школа: poradnik dlya vchitelya / pid zag. red. N. M. Bibik.* – Київ : ТОВ "Видавничий дім "Плеяди", 2017. – 206 с.
5. *Соколюк О.* Проблема ефективності інформаційно-освітнього середовища навчання учнів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/706915/1/Проблема%20ефективності%20%20ІОС%20навчання%20учнів.pdf>.
6. *Ткачук С. І.* Інформаційна компетентність як складова професійної підготовки сучасного вчителя трудового навчання [Електронний ресурс] / С. І. Ткачук // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 13 : Проблеми трудової та професійної підготовки. – 2017. – Вип. 9. – С. 81-86. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_013_2017_9_17.

References :

1. *Besova O. G.* Informatsiyna kompetentnist yak skladova profesiynoi kompetentnosti maybutnogo vchitelya matematiki [Yeletkronniy resurs] / O. G. Besova // Pedagogichni nauki: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnologii. – 2014. – № 5. – S. 157-162. – Rezhim dostupu : http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2014_5_21.
2. *Garmash S. A.* Informatsiyna kompetentnistyak osnovniy komponent informatsiynoi kulturi studenta vishchogo navchalnogo zakladu [Yeletkronniy resurs] / S. A. Garmash // Problemi suchasnoi pedagogichnoi osviti. Pedagogika i psikhologiya. – 2013. – Vip. 40 (1). – S. 69-73. – Rezhim dostupu: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_40\(1\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_40(1)_15).
3. *Nova shkola* [Yeletkronniy resurs]. – Rezhim dostupu : <http://mon.gov.ua/Novyny%202016/08/21/2016-08-17-3-.pdf>.
4. *Nova ukraïnska shkola: poradnik dlya vchitelya / pid zag. red. N. M. Bibik.* – Kiïv : TOV "Vidavnichiy dim "Pleyadi", 2017. – 206 s.
5. *Sokolyuk O.* Problema effektivnosti informatsiyno-osvitnogo seredovishcha navchannya uchniv [Yeletkronniy resurs]. – Rezhim dostupu : <http://lib.iitta.gov.ua/706915/1/Problema%20effektivnosti%20%20ІОС%20navchannya%20uchniv.pdf>.
6. *Tkachuk S. I.* Informatsiyna kompetentnist yak skladova profesiynoi pidgotovki suchasnogovchitelya trudovogo navchannya [Yeletkronniy resurs] / S. I. Tkachuk // Naukoviy chasopis NPU imeni M. P. Dragomanova. Seriya 13 : Problemi trudovoi ta profesiynoi pidgotovki. – 2017. – Vip. 9. – S. 81-86. – Rezhim dostupu : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_013_2017_9_17.

Дрокина А. С. Формирование информационной компетентности будущих учителей начальной школы в условиях обновления образования.

В статье рассматривается одна ключевых проблем совершенствования профессиональной подготовки педагогических кадров в условиях обновления образования. На основе ведущих идей Концепции Министерства образования и науки Украины "Новая украинская школа. Пространство образовательных возможностей" выяснено необходимость подготовки высококвалифицированных, конкурентоспособных учителей начального звена образования, способных эффективно использовать средства информационно-коммуникационных технологий с целью оптимизации учебно-воспитательного процесса начальной школы. На основе научных обобщений педагогических идей и опыта, определена сущность информационной компетентности учителей начальной школы, обосновано ее значимость в их будущей профессиональной деятельности. В представленном исследовании раскрыта специфика формирования информационной компетентности у будущих учителей начальной школы в процессе их профессиональной подготовки в педагогическом вузе. Выяснено, что сформированная информационная компетентность учителя начальной школы является важным показателем его конкурентоспособности и профессионализма, в том числе готовности эффективно осуществлять профессиональную деятельность в условиях модернизации образования.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, информационная компетентность будущих учителей начальной школы, модернизация образования, подготовка будущих учителей начальной школы.

Drokina A. S. Formation of information competency of future primary school teachers under the conditions of education update.

The article deals with one of the key problems of improving the professional training of pedagogical staff under the conditions of education update. Based on the leading ideas of the Concept of the Ministry of Education and Science of Ukraine "New School. The space of educational opportunities" clarified the need for training of highly skilled, competitive teachers of the initial education, able to effectively use the means of information and communication technologies in order to optimize the educational process of primary school. On the basis of scientific generalizations of pedagogical ideas and experience, the subject matter of information competency of primary school teachers was determined, its significance in their future professional activity was justified. The presented study reveals the specifics of the formation of information competency among future primary school teachers in the process of their professional training in a pedagogical higher education institute. It was found out that the formed information competency of the primary school teacher is an important indicator of its competitiveness and professionalism, including readiness to carry out professional activity under conditions of education update.

Keywords: information and communication technologies, information competency of future primary school teachers, education update, preparation of future primary school teachers.

УДК 378.091.12.011.3-051:81/243:159.922-021.464

Калугіна Т. В.

**ДИНАМІКА ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ
ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ
ВИЩОЇ ОСВІТИ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ**

У статті розглянуто проблему готовності викладачів іноземної мови до професійного саморозвитку; виокремлено етапи процесу професійного саморозвитку викладача іноземної мови у закладах вищої освіти І-ІІ рівнів акредитації; окреслені шляхи підготовки та вдосконалення професійної майстерності викладача іноземної мови у закладах вищої освіти І-ІІ рівнів акредитації, які знаходиться у площині пріоритетних завдань освітньої політики України, адже сьогодні викладач у закладах вищої освіти І-ІІ рівнів акредитації розглядається не тільки як ключова фігура навчально-виховного процесу, а й як активний учасник змін, що відбуваються у світі загалом. Професійний саморозвиток викладачів іноземної мови – це свідомою робота щодо вдосконалення своєї особистості, яка реалізується в житті як професіонал, спрямована на